

DOI: [10.32702/2307-2105-2022.2.90](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2022.2.90)

УДК 378.147:37.018.43

Я. П. Іщенко,
к. е. н., доцент кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки,
Вінницький національний аграрний університет, м. Вінниця
ORCID ID: 0000-0002-6819-5997

ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОБ'ЄКТІВ ОБЛІКУ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ

Ya. Ishchenko
PhD in Economics, Associate Professor,
Vinnytsia National Agrarian University (Vinnytsia)

FORMATION OF THE SYSTEM OF CORPORATE RIGHTS ACCOUNTING OBJECTS

В умовах погіршення інвестиційного клімату в Україні, що спричинено політичними (військові дії, конфлікти між владою і бізнесом), соціальними (пандемія) та економічними (зокрема недоліки правового та облікового забезпечення корпоративних прав) чинниками важливим є розвиток корпоративного сектору економіки, який відіграє ключову роль у залученні внутрішніх та зовнішніх інвестицій для розвитку економіки в цілому. Досліджено нормативне підґрунтя функціонування корпоративного сектора економіки. Узагальнено дослідження теоретичних і організаційно-методичних засад обліку корпоративних прав. Визначено склад майнових та немайнових корпоративних прав. За сформованою вітчизняною методикою та практикою обліковуються лише майнові корпоративні права. Запропоновано для потреб формування об'єктів обліку класифікувати корпоративні права на дві групи: корпоративні права учасників корпоративного підприємства та корпоративні права підприємства в разі участі у капіталі інших суб'єктів.

Modern economic development of Ukraine is characterized by the formation of corporate rights of participants in business entities. Regulatory regulation and effective functioning of corporate rights in Ukraine is an urgent economic and legal problem. World experience shows that the corporatization of the economy helps to improve the investment climate, increase domestic and foreign investment, concentration of capital and improve the competitiveness of enterprises. Due to insufficient legal support and relatively insignificant domestic practice of corporate rights accounting, the problems of defining the essence of concepts, classification and evaluation of corporate rights, reflection of corporate rights and their implementation processes in accounting, taxation and control of corporate rights remain unresolved. The purpose of this publication is to summarize the theoretical foundations of information management of corporate governance and develop proposals for the formation of objects of corporate rights to help improve the efficiency of corporate enterprise management.

The essence of the categories "corporation", "corporate enterprise" and "corporate rights" in accordance with theoretical research and current legislation. Classification features of corporate rights are singled out. Modern domestic methods and practices of accounting take into account only property corporate rights and transactions with them. Therefore, only property rights should be taken into account when building a system of corporate rights records. At the same time, on the one

hand, the corporate enterprise, in accordance with current legislation and constituent documents, is obliged to exercise the corporate rights of its members. On the other hand, an enterprise (unitary or corporate) can independently act as a participant (investor) and receive benefits through the implementation of its own corporate rights. Thus, the corporate rights of the participants of the enterprise are accounted for as shares in the registered capital, and the settlements with the participants for their implementation are accounted for as liabilities. Funds invested in the authorized capital of other enterprises and received shares (shares) are accounted for as long-term financial investments, and related corporate rights will increase the value of such investments (accounted for using the equity method), or will be reflected in receivables and increase financial income. A system of objects related to the processes of their acquisition, use and alienation of corporate rights has been formed.

Ключові слова: корпоративні підприємства; корпоративні права; класифікація; об'єкти обліку.

Keywords: corporate enterprises; corporate rights; classification; objects of accounting.

Постановка проблеми. Сучасний економічний розвиток України характеризується становленням корпоративних прав учасників суб'єктів господарювання. Нормативне регулювання та ефективне функціонування корпоративних прав в Україні актуальною економічно-правовою проблемою. Особливо це стосується аграрного сектора економіки, що зумовлено особливостями приватизаційного процесу та введенням ринку земель сільськогосподарського призначення. Світовий досвід свідчить, що корпоратизація економіки сприяє покращенню інвестиційного клімату, приросту внутрішніх та зовнішніх інвестицій, концентрації капіталу та покращенню конкурентоспроможності підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Статистичні дані свідчать про погіршення інвестиційного клімату в Україні. Це спричинено багатьма чинниками, в тому числі політичними (військові дії, конфлікти між владою і бізнесом), соціальними (пандемія) та економічними (зокрема недоліки правового та облікового забезпечення корпоративних прав). Більшість авторів пов'язують їх з динамікою процесів формування та розвитку корпоративного сектора, глобальної інтеграції капіталу і виробництва, відділенням управління від власників компанії. У розвитку теоретичних і організаційно-методичних засад обліку корпоративних прав зробили вагомий внесок Т.І. Єфименко, В.М. Жук, Ловінська Л.Г [1], О.І. Пилипенко [2], В.А. Шепелюк [3] та ін.

Основні передумови досліджень в області корпоратизації підприємництва сформувалися порівняно недавно. Більшість авторів пов'язують їх з динамікою процесів формування та розвитку корпоративного сектора, глобальної інтеграції капіталу і виробництва, відділенням управління від власників компаній [4]. В зв'язку з недостатнім правовим забезпеченням та відносно незначною вітчизняною практикою обліку корпоративних прав, залишаються невирішеними проблеми визначення сутності понять, класифікації та оцінки корпоративних прав, відображення корпоративних прав та процесів їх реалізації в обліку, оподаткування та контролю корпоративних прав.

Ціль статті. Метою даної публікації є узагальнення теоретичних засад інформаційного забезпечення корпоративного управління та розробка пропозицій щодо формування об'єктів обліку корпоративних прав для сприяння підвищення ефективності управління корпоративним підприємством.

Виклад основного матеріалу. З'ясування сутності категорії «корпорація» з позицій діалектичного методу дослідження потребує вивчення передумов появи, становлення та еволюції цього феномену. Значення терміну «корпорація» автори сучасних економічних словників характеризують як похідне від латинського «Corporatio - об'єднання» таке, що означає сукупність осіб, які об'єдналися для досягнення загальних цілей, здійснення спільної діяльності що утворюють самостійний суб'єкт права - юридичну особу. Зазначаючи, що найчастіше корпорації організовуються у формі акціонерного товариства [5].

Як свідчать дослідження вітчизняних авторів, формування корпоративного сектора в Україні після проголошення незалежності відбувалося у трьох напрямках:

- набуття досвіду у процесі розвитку підприємницької діяльності, що бере початок з кінця 80-х років ХХ століття;
- роздержавлення і приватизації невеликих державних підприємств, який отримав назву «малої приватизації»;
- шляхом корпоратизації, тобто приватизацією великих державних підприємств, на базі майна яких створювалися акціонерні товариства [6].

Господарська комерційна діяльність, або підприємництво відповідно до Господарського кодексу України – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку [7].

Залежно від способу утворення (заснування) та формування статутного капіталу (згідно з вимогами

Господарського кодексу України) в Україні діють такі підприємства:

– унітарні, що створюються одним засновником, який виділяє необхідне для того майно, формує статутний капітал, не поділений на частки, затверджує статут, розподіляє доходи, безпосередньо або через керівника, який призначається засновником, керує підприємством та формує його трудовий колектив на засадах трудового найму, вирішує питання реорганізації та ліквідації підприємства;

– корпоративні, що утворюються, як правило, двома або більше засновниками за їх спільним рішенням, діють на основі об'єднання майна та/або підприємницької чи трудової діяльності засновників, їх спільного управління справами на основі корпоративних прав, зокрема через органи, що ними створюються, участі засновників у розподілі доходів та ризиків підприємства.

Визначення поняття корпоративного підприємства наводиться у Господарському кодексі України. Відповідно до ч. 5 ст. 63 Господарського кодексу України, корпоративне підприємство утворюється двома або більше засновниками за їхнім спільним рішенням (договором) діє на основі об'єднання майна та/або підприємницької чи трудової діяльності засновників (учасників), їх спільного управління справами, на основі корпоративних прав, у тому числі через органи, що ними створюються, участі засновників (учасників) у розподілі доходів та ризиків підприємства [7].

Отже, корпоративне підприємство відрізняється від унітарного кількістю засновників, що формують його статутний капітал. Формування статутного капіталу корпоративного підприємства на відміну від унітарного здійснюється двома чи більше засновниками за їх спільним рішенням (договором). Діє таке підприємство на основі об'єднаного засновниками майна, а також на їх об'єднаній підприємницькій чи трудовій діяльності. Спільна участь в управлінні справами корпоративного підприємства реалізується через участь в органах управління, створених засновниками та через розподіл доходів і ризиків підприємства.

За офіційними даними Державної служби статистики України на 01.01.2022 р. в Україні функціонувало 1437009 юридичних осіб різних організаційно-правових форм (табл. 1).

Таблиця 1.
Кількість юридичних осіб за організаційно-правовими формами господарювання

Організаційно-правові форми підприємств	станом на 01.01.2022 р.		станом на 01.01.2022 р.		станом на 01.01.2022 р.	
	Кількість, од.	Питома вага, %	Кількість, од.	Питома вага, %	Кількість, од.	Питома вага, %
Фермерське господарство	46929	3	47803	3	48868	3
Приватне підприємство	200285	15	200160	15	199963	14
Комунальне підприємство	13883	1	14174	1	14188	1
Акціонерні товариства	13902	1	13748	1	13638	1
Товариство з обмеженою відповідальністю	674437	50	707403	51	743682	52
Кооперативи	28071	2	28596	2	33694	2
Інші	373165	28	383564	27	349282	27
Разом	1350627	100	1395448	100	1437009	100

Джерело: сформовано автором на основі [8]

Переважає більшість із зареєстрованих суб'єктів господарювання це підприємства, створені двома або більше засновниками. З них, товариства з обмеженою відповідальністю (743682 підприємств, або 52% від загальної кількості), 2% - кооперативи, по 1% акціонерні товариства і комунальні підприємства. На частку приватних (здебільшого унітарних) підприємств припадає 14% від загальної кількості.

Корпоративна форма підприємницької діяльності посідає чільне місце в сучасному господарському житті практично всіх країн в тому числі і в Україні. Корпоративний сектор відіграє ключову роль у залученні внутрішніх та зовнішніх інвестицій і для розвитку економіки в цілому. Нормативним підґрунтям функціонування корпоративного сектора економіки є Господарський та Цивільний Кодекси України. Згідно ч. 5 ст. 63 Господарського Кодексу України корпоративними є кооперативні підприємства та підприємства, що створюються у формі господарського товариства. Відповідно до ч. 2 ст. 83 Цивільного Кодексу України товариства поділяються на підприємницькі і непідприємницькі [9]. До підприємницьких товариств відносяться усі види господарських товариств та виробничі кооперативи, а непідприємницькими товариствами є споживчі кооперативи.

Господарський кодекс України передбачає формування та функціонування наступних видів підприємств:

- приватне підприємство, що діє на основі приватної власності громадян чи суб'єкта господарювання (юридичної особи);
- підприємство, що діє на основі колективної власності (підприємство колективної власності);
- комунальне підприємство, що діє на основі комунальної власності територіальної громади;
- державне підприємство, що діє на основі державної власності;
- підприємство, засноване на змішаній формі власності (на базі об'єднання майна різних форм власності) [7].

Виникає питання, які з визначених видів підприємств можуть бути віднесені до корпоративних? На думку Руслана Колосова державні та комунальні підприємства не можна вважати корпоративними, бо вони не представляють об'єднання капіталів. Трохи складніша ситуація з приватним підприємством. Згідно ч. 1 ст. 113

ГК України, приватним підприємством визнається підприємство, що діє на основі приватної власності одного або кількох громадян, іноземців, осіб без громадянства та його (їх) праці чи з використанням найманої праці. Приватним є також підприємство, що діє на основі приватної власності суб'єкта господарювання – юридичної особи. На думку автора, приватне підприємство можна відносити до корпоративних підприємств лише за умови, якщо воно складається з декількох осіб. корпоративне підприємство – це об'єднання осіб і капіталів для отримання додаткових прибутків. Тому лише за умови множинності осіб, які є учасниками приватного підприємства, можна говорити про його корпоративний статус [10].

Більшість авторів схиляються до думки, що кооперативи, якщо вони створені з метою одержання прибутку, також відносяться до корпоративних підприємств.

Коваленко О.В. вважає, що сьогодні національний корпоративний сектор економіки України представлений такими його складовими:

- акціонерний – у вигляді первинних його елементів, зокрема, публічних і приватних акціонерних товариств, державних акціонерних компаній;
- похідний – інтеграційні формування (асоціації, корпорації, концерни, холдинги, дочірні підприємства та ін.);
- неакціонерний корпоративний сектор – включає інші господарські формування та підприємства, котрі підпадають під визначення корпоративних підприємств відповідно до вітчизняного законодавства [11].

Виходячи з наведеного дослідження представимо класифікацію корпоративних підприємств на рис. 1.

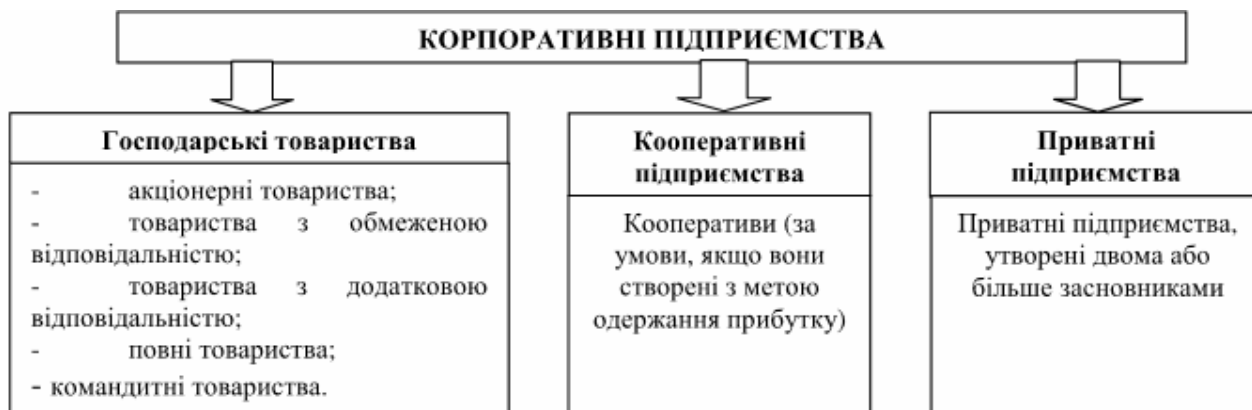

Рис. 1. Класифікація корпоративних підприємств

Джерело: сформовано автором на основі [7]

Отже, корпоративні підприємницькі структури відрізняються складною організаційною структурою; диверсифікацією бізнесу; розмежуванням повноважень власників та менеджменту; значним впливом на ринок, суспільство, державні інститути. Корпорації відіграють значну роль не лише в економіці країни, а й важливу соціальну роль. Такі підприємницькі структури створюють стабільні робочі місця, є надійними ринковими контрагентами, ініціюють та фінансують розвиток науково-технічного прогресу. Задіюючи для досягнення завдань значну кількість персоналу, корпоративні підприємства створюють специфічне внутрішнє інституціональне середовище, що регулює норми поведінки всередині фірми та трансплює їх в зовнішнє середовище, впливаючи на інститути суспільства в цілому.

Передумовою успішного функціонування корпоративного підприємства і підвищення довіри інвесторів є корпоративне управління. Шепелюк В.А. зазначає, що має місце розгляд корпоративного управління як управління корпоративними правами. Це визначення дуже широке і свідчить про те, що власник таких прав має право власності на частину (пай) у зареєстрованому статутному капіталі господарського товариства, включаючи права на управління, одержання частини відповідного прибутку товариства і також на частину активів у випадку ліквідації даного суб'єкта господарювання [3].

Проблеми створення та функціонування корпоративних підприємницьких структур здебільшого висвітлюються з позицій економічної теорії, менеджменту та права. Проте динамічні зміни в інституційному середовищі зумовлюють закономірну необхідність реформування внутрішніх інституцій інформаційного забезпечення корпоративного управління. Однією із передумов якісного облікового забезпечення корпоративного управління є визначення корпоративних прав як об'єкта обліку.

На сьогодні корпоративне законодавство України перебуває в стадії інтенсивного формування. Поняття корпоративних прав у вітчизняній практиці з'явилося порівняно недавно. Основними нормативно-правовими актами, які регулюють організацію діяльності корпоративного сектора економіки в Україні є Господарський кодекс України і Закони України «Про господарські товариства», «Про акціонерні товариства», «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю». Розглянемо сутність корпоративних прав за зазначеними нормативними актами в табл. 2.

Досліджуючи поняття та правову природу корпоративних прав Лукач І.В зазначає, що термін «корпоративне право» притаманний лише правовим системам пострадянських держав. Якщо порівняти національне законодавство з особливостями законодавств іноземних держав, то слід відмітити той факт, що ані в європейських державах, ані в США не існує окремого терміна «корпоративні права». Замість нього законодавство цих держав містить терміни «права акціонера» і «права учасника» [16].

Таблиця 2.
Визначення поняття «корпоративні права» в нормативно-правових документах

Джерело	Визначення
1	2
Господарський кодекс України	Корпоративні права – це права особи, частка якої визначається у статутному капіталі (майні) господарської організації, що включають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивідендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та статутними вимогами
Податковий кодекс України	Корпоративні права – права особи, частка якої визначається у статутному капіталі (майні) господарської організації, що включають правомочності на участь цієї особи в управлінні
Закон України «Про акціонерні товариства»	Корпоративні права – сукупність майнових і немайнових прав акціонера-власника акцій товариства, які випливають з права власності на акції, що включають право на участь в управлінні акціонерним товариством, отримання дивідендів та активів акціонерного товариства у разі його ліквідації відповідно до закону, а також інші права та правомочності, передбачені законом чи статутними документами.
Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю»	Корпоративні права – права на частку у статутному капіталі або повноваження учасників
Закон України «Про господарські товариства»	Корпоративні права – права на частки або повноваження учасників.

Джерело: сформовано автором на основі [7, 12, 13, 14, 15]

Корпоративні права можуть бути передбачені як законом, так і засновницькими (установчими) документами, що підтверджується положенням ч. 2 ст. 5 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю».

Визначення корпоративного права, що наводиться авторами енциклопедичного словника економіки і права наступне:

1) елемент громадянського права, сукупність юридичних норм, що регулюють правовий статус, порядок створення і діяльності господарських товариств і товариств. В цьому сенсі поняття корпоративного права ширше, ніж «акціонерне право», оскільки його норми відносяться крім акціонерних товариств також до інших видів комерційних організацій;

2) система правил, встановлених власником або адміністрацією підприємства (комерційної організації), що регулюють різні внутрішньофірмові відносини [17].

В популярній економічній енциклопедії корпоративне право визначене як право власності на частку (пай) у статутному капіталі юридичної особи, створеної у відповідності із законодавством про господарські товариства, включаючи право на управління і отримання відповідної частки прибутку даної юридичної особи [18].

Авторами виокремлюються наступні ознаки корпоративних прав (рис. 2).

Отже, на сьогодні не існує єдиного науково - обґрунтованого підходу до визначення поняття «корпоративне право». Значна кількість публікацій стосовно сутності корпоративних прав з юридичної та економічної точок зору та неоднозначність трактування даного поняття в законодавчих актах лише ускладнює ситуацію в процесах прийняття ефективних управлінських рішень. Вважаємо, що для облікового забезпечення управління корпоративними правами необхідно з'ясувати їх сутність у взаємозв'язку як об'єкта управління та об'єкта обліку. Адже корпоративні права є предметом корпоративного управління.

Отже, корпоративні права є складним обліковим об'єктом. Цю тезу підтверджує і класифікація корпоративних прав. Серед науковців відсутня єдина думка щодо класифікації корпоративних прав, адже виділення класифікаційних ознак не є самоціллю і слугує для усвідомлення економічної чи правової суті даного поняття. Окрім того класифікація корпоративних прав для потреб бухгалтерського обліку дозволяє сформулювати номенклатуру об'єктів управління, об'єктів обліку та об'єктів контролю.

Більшість авторів класифікують корпоративні права на майнові і немайнові. Шевчук О., Бобер С. поділяють майнові права на такі, які мають учасники будь-якого господарського товариства, або такі, що мають виключно учасники певного виду товариства. До перших належать право на частину прибутку товариства, на одержання активів після ліквідації товариства; до других – право на проведення розрахунків при вибутті з господарського товариства, право на переважне придбання частки учасника, який її продає. Ці права мають учасники всіх товариств, окрім акціонерного, але члени останнього мають право на викуп акцій, право на переважне придбання акцій додаткового випуску. Правами, що не мають безпосереднього майнового характеру, є право на участь в управлінні товариством, право одержувати інформацію про його діяльність. Вони належать учасникам будь-яких товариств, однак можуть різнитися за обсягом та залежністю від майнових прав учасників [20].

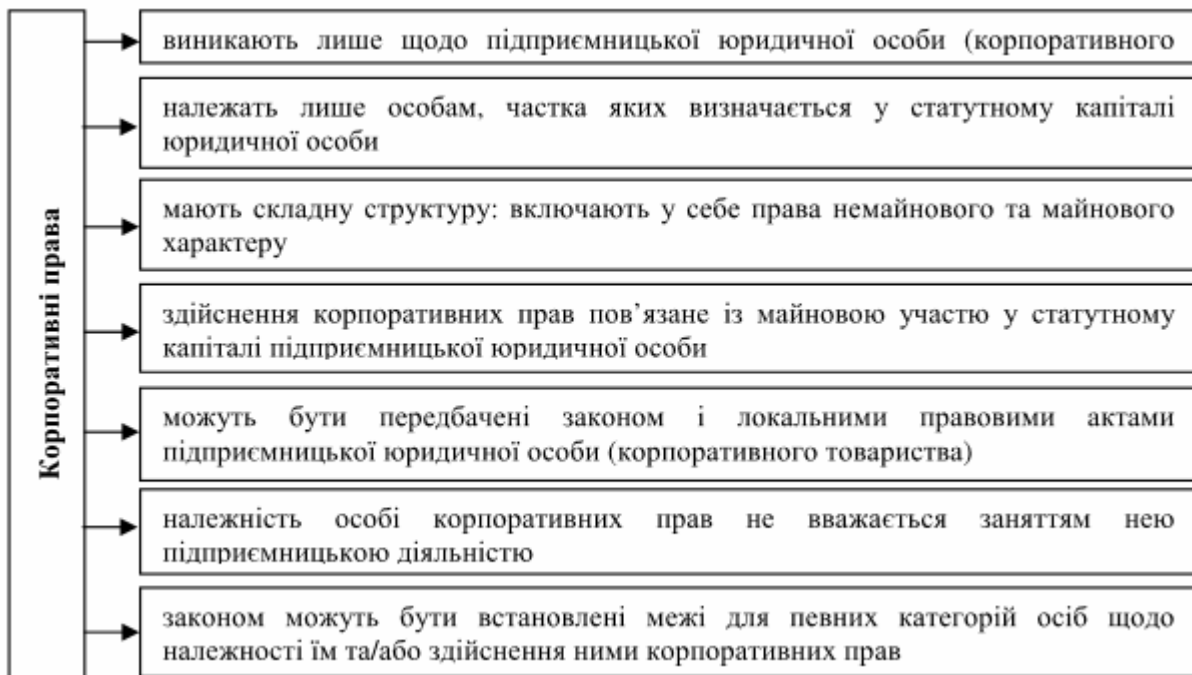

Рис. 2. Ознаки корпоративних прав
Джерело: узагальнено автором на основі [19]

Виходячи із сутності корпоративних прав, як об'єктів управління та обліку, необхідно виокремити послідовні процеси, що дозволить побудувати номенклатуру об'єктів їх обліку у взаємозв'язку з об'єктами управління. Зокрема, це процеси та операції, пов'язані з придбанням, відчуженням корпоративних прав та розрахунками з власниками корпоративних прав (рис. 3).

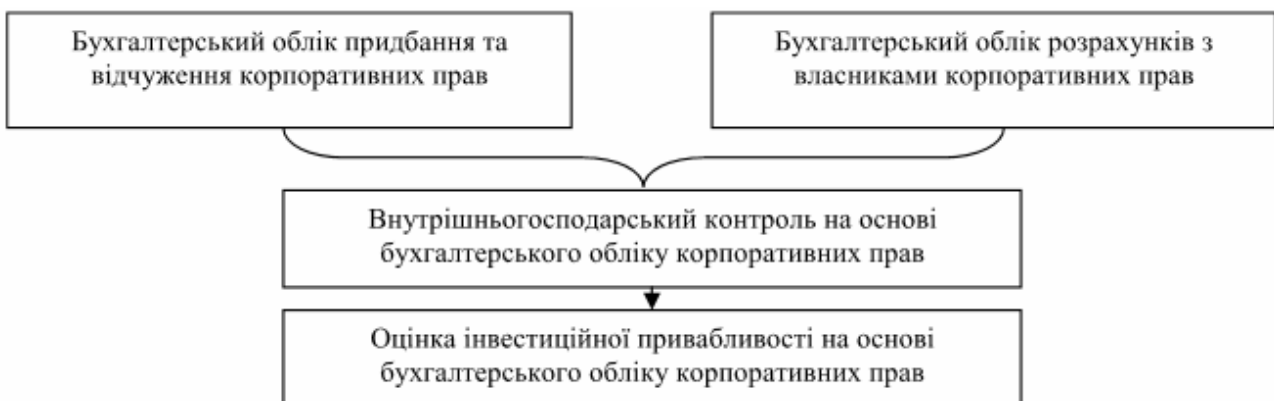

Рис. 3. Процес дослідження корпоративних прав у системі бухгалтерського обліку
Джерело: сформовано автором

Для відображення корпоративних прав в бухгалтерському обліку Пилипенком О.І. сформовано систему об'єктів, пов'язаних з процесами їх придбання, використання та відчуження (фінансові інвестиції, статутний капітал, операції з дивідендами, розрахунки з учасниками, фонд нарахування дивідендів, операції з розподілу прибутку).

Більшість авторів класифікують корпоративні права на майнові і немайнові. Шевчук О., Бобер С. поділяють майнові права на такі, які мають учасники будь-якого господарського товариства, або такі, що мають виключно учасники певного виду товариств. До перших належать право на частину прибутку товариства, на одержання активів після ліквідації товариства; до других – право на проведення розрахунків при вибутті з господарського товариства, право на переважне придбання частки учасника, який її продає. Ці права мають учасники всіх товариств, окрім акціонерного, але члени останнього мають право на викуп акцій, право на переважне придбання акцій додаткового випуску. Правами, що не мають безпосереднього майнового характеру, є право на участь в управлінні товариством, право одержувати інформацію про його діяльність. Вони належать учасникам будь-яких товариств, однак можуть різнитися за обсягом та залежністю від майнових прав учасників[20].

На основі проведеного дослідження до майнових корпоративних прав можемо віднести:

- право на отримання частини прибутку;
- право на одержання дивідендів;
- право на одержання майна, що підлягає розподілу між учасниками корпоративного підприємства

- при його ліквідації;
- право на першочерговий викуп акцій (часток);
- право учасників на повернення частини майна, пропорційно їх часткам у статутному капіталі;
- право на отримання інших вигод, передбачених установчими документами корпоративного підприємства.

Рис. 4. Об'єкти корпоративних прав в системі бухгалтерського обліку

Джерело [2]

Немайнові корпоративні права включають:

- право на участь в управлінні корпоративним підприємством;
- право на інформаційне забезпечення управлінських рішень;
- інші немайнові вигоди для інвестора.

Проте сучасна вітчизняна методика і практика обліку враховує виключно майнові корпоративні права та операції з ними. Відтак, при побудові системи об'єктів обліку корпоративних прав слід брати до уваги лише майнові корпоративні права.

При цьому, з одного боку, корпоративне підприємство, відповідно до чинного законодавства та установчих документів, зобов'язане реалізувати корпоративні права своїх учасників. З іншого – підприємство (унітарне чи корпоративне) може самостійно виступати учасником (інвестором) і отримувати вигоди через реалізацію власних корпоративних прав.

Таким чином корпоративні права учасників підприємства обліковуються як частки в зареєстрованому капіталі, а розрахунки з учасниками щодо їх реалізації – як зобов'язання. Вкладені у статутний капітал інших підприємств кошти та отримані акції (частки) обліковуються як довгострокові фінансові інвестиції, а належні до реалізації корпоративні права збільшуватимуть вартість таких інвестицій (при обліку за методом участі в капіталі), або ж відобразатимуться в складі дебіторської заборгованості та збільшуватимуть фінансові доходи.

Виходячи із вищевикладеного, можна сформулювати наступну систему об'єктів обліку корпоративних прав підприємства (рис. 5).

Висновки і пропозиції. З проведеного дослідження сутності та класифікації корпоративних прав для потреб відображення їх в обліку можемо узагальнити:

- за сформованою вітчизняною методикою та практикою обліковуються лише майнові корпоративні права;
- для формування об'єктів обліку доцільно класифікувати корпоративні права на дві групи: корпоративні права учасників корпоративного підприємства та корпоративні права підприємства в разі участі у капіталі інших суб'єктів. Корпоративні права учасників підприємства обліковуються як частки в зареєстрованому капіталі, а розрахунки з учасниками щодо їх реалізації – як зобов'язання. Вкладені у статутний капітал інших підприємств кошти та отримані акції (частки) обліковуються як довгострокові фінансові інвестиції, а належні до реалізації корпоративні права збільшуватимуть вартість таких інвестицій (при обліку за методом участі в капіталі), або ж відобразатимуться в складі дебіторської заборгованості та збільшуватимуть фінансові доходи.

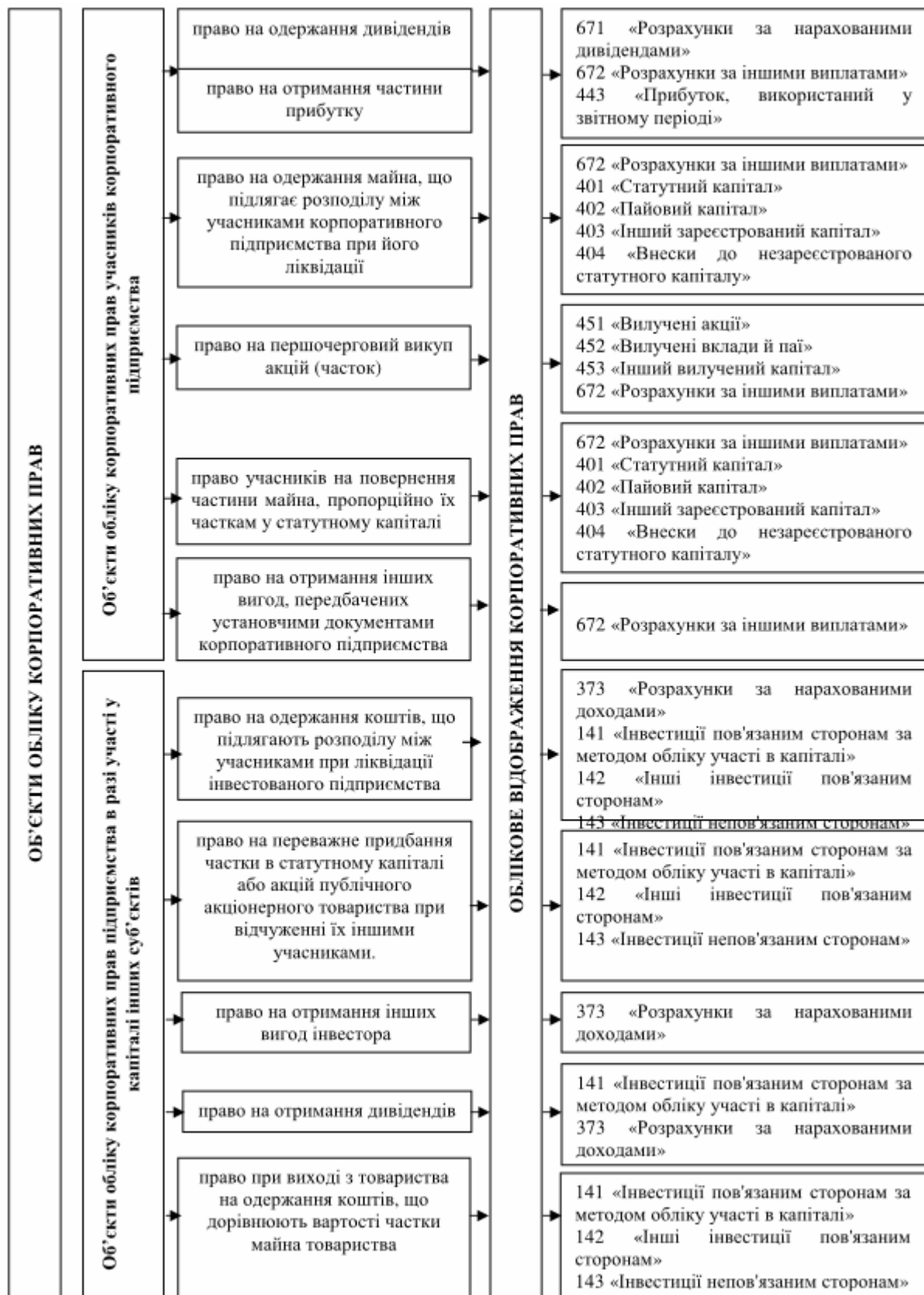

Рис. 5. Об'єкти обліку корпоративних прав

Джерело: сформовано автором

Список використаних джерел.

1. Сфименко Т.І., Жук В.М., Ловінська Л.Г. Інформація в антикризовому управлінні: глобальний аспект стандартизації обліку та фінансової звітності: монографія. К.: ДННУ «Акад. фін. управління», 2015. 400 с.
2. Пилипенко О.І. Корпоративні права в системі бухгалтерського обліку: монографія. Житомир: ФОП Кузьмін Дн.Л., 2010. 612 с.
3. Шепелюк В. А. Організація бухгалтерського обліку корпоративних прав і відносин.

Інноваційний та соціально-гуманітарний розвиток економічних систем в Україні : кол. монографія. Кривий Ріг : Вид. Р. А. Козлов, 2015. С. 131–137.

4. Іщенко Я.П. Інституціональні підходи до створення та розвитку корпоративних підприємницьких структур. *Облік, економіка, менеджмент: наукові нотатки*. 2014 . С. 140-145.

5. Словарь экономических терминов. URL: <http://www.bank24.ru/info/glossary>

6. Коваленко О.В. Розвиток корпоративно-інтегрованих агроформувань: зарубіжний досвід і українська практика. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/rozvitok-korporativno-integrovanih-agroformuvan-zarubizhniy-dosvid-i-ukrainska-praktika.html>

7. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

8. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

9. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

10. Колосов Р. Корпоративне підприємство: поняття, ознаки та місце серед інших юридичних осіб. *Господарське право і процес*. 2017. № 9. С. 72-76.

11. Коваленко О.В. Розвиток корпоративно-інтегрованих агроформувань: зарубіжний досвід і українська практика. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/rozvitok-korporativno-integrovanih-agroformuvan-zarubizhniy-dosvid-i-ukrainska-praktika.html>

12. Податковий кодекс України від 02.12.2010. № 2755-VI URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

13. Про акціонерні товариства: Закон України від 17.09.2008. № 514-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text>

14. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України від 06.02.2018. № 2275-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19?find=1&text=%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%B0%D1%82#w1_1

15. Про господарські товариства: Закон України від 19.09.1991. № 1576-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text>

16. Лукач І.В. Господарсько-правове регулювання корпоративних відносин в Україні: теоретичні проблеми : дис. ... докт. юр. наук: 12.00.04. Київ, 2016. 474 с.

17. Энциклопедический словарь экономики и права. Корпоративное право URL: http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_economic_law/6845/

18. Гіжевська В.К., Головченко В.В., Ковальський В.С. Популярна юридична енциклопедія. К.: Юрінком Інтер, 2012. 528 с.

19. Цікало В. І. Корпоративні права: поняття, ознаки та класифікація. *Право України*. 2010. № 11. С. 102-111.

20. Шевчук О., Бобер С. Корпоративні права учасника господарського товариства: проблеми правової регламентації. *Актуальні проблеми правознавства*. 2018. Випуск 4 (16). С. 186-190.

References.

1. Yefymenko, T.I. Zhuk, V.M. and Lovinska, L.H. (2015), *Informatsiia v antykrizovomu upravlinni: hlobalnyi aspekt standartyzatsii obliku ta finansovoi zvitnosti: monohrafiia* [Information in crisis management: the global aspect of standardization of accounting and financial reporting: a monograph], DNNU «Akad. fin. upravlinnia», Kyiv, Ukraine, P. 400.

2. Pylypenko, O.I. (2010), *Korporatyvni prava v systemi bukhhalterskoho obliku: monohrafiia* [Corporate rights in the accounting system: a monograph], FOP Kuzmin Dn.L., Zhytomyr, Ukraine, P. 612.

3. Shepeliuk, V. A. (2015), *Orhanizatsiia bukhhalterskoho obliku korporativnykh prav i vidnosyn. Innovatsiinyi ta sotsialno-humanitarnyi rozvytok ekonomichnykh system v Ukraini: kol. Monohrafiia* [Organization of accounting of corporate rights and relations. Innovative and socio-humanitarian development of economic systems in Ukraine: monograph], Vyd. R. A. Kozlov, Kryvyi Rih, Ukraine, pp. 131–137.

4. Ishchenko, Ya.P. (2014), “Institutional approaches to the creation and development of corporate business structures”, *Oblik, ekonomika, menezhment: naukovy notatky*, pp. 140-145.

5. Dictionary of economic terms, available at: <http://www.bank24.ru/info/glossary> (Accessed 09 Feb 2022).

6. Kovalenko, O.V. “Development of corporate-integrated agricultural formations: foreign experience and Ukrainian practice”, available at: <http://magazine.faaf.org.ua/rozvitok-korporativno-integrovanih-agroformuvan-zarubizhniy-dosvid-i-ukrainska-praktika.html> (Accessed 09 Feb 2022).

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine “Economic Code of Ukraine”, available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (Accessed 09 Feb 2022).

8. Official site of the State Statistics Service of Ukraine, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 09 Feb 2022).

9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine “Civil Code of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (Accessed 09 Feb 2022).

10. Kolosov, R. (2017), “Corporate enterprise: concepts, features and place among other legal entities”, *Hospodarske pravo i protses*, vol. 9, pp. 72-76.

11. Kovalenko, O.V. “Development of corporate-integrated agricultural formations: foreign experience

and Ukrainian practice”, available at: <http://magazine.faaf.org.ua/rozvitok-korporativno-integrovanih-agroformuvan-zarubizhniy-dosvid-i-ukrainska-praktika.html> (Accessed 09 Feb 2022).

12. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine “Tax Code of Ukraine”, available at: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (Accessed 09 Feb 2022).

13. The Verkhovna Rada of Ukraine (2003), The Law of Ukraine “On Joint Stock Companies”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/514-17#Text> (Accessed 09 Feb 2022).

14. The Verkhovna Rada of Ukraine (2018), The Law of Ukraine “On Limited and Additional Liability Companies”, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19?find=1&text=%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%B0%D1%82#w1_1 (Accessed 09 Feb 2022).

15. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991), The Law of Ukraine “On Business Associations”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12#Text> (Accessed 09 Feb 2022).

16. Lukach, I.V. (2016), “Economic and legal regulation of corporate relations in Ukraine: theoretical problems”, Abstract of Ph.D. dissertation, 12.00.04, Kyiv, Ukraine, P. 474.

17. Encyclopedic Dictionary of Economics and Law. Corporate law, available at: http://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_economic_law/6845/ (Accessed 09 Feb 2022).

18. Hizhevska, V.K. Holovchenko, V.V. and Kovalskyi, V.S. (2012), *Populiarna yurydychna entsyklopediia* [Popular legal encyclopedia], Yurinkom Inter, Kyiv, Ukraine, P. 528.

19. Tsikalo, V. I. (2010), “Corporate rights: concepts, features and classification”, *Pravo Ukrainy*, vol. 11, pp. 102-111.

20. Shevchuk, O. and Bober, S. (2018), “Corporate rights of a company participant: problems of legal regulation”, *Aktualni problemy pravoznavstva*, vol. 4 (16), pp. 186-190.

Стаття надійшла до редакції 18.02.2022 р.